

Kapitola 17

Hospodářský rozměr české zahraniční politiky

Štěpánka Zemanová

Podpora vnějších ekonomických vztahů (VEV) donedávna patřila k turbulentním oblastem české zahraniční politiky, a to zejména v důsledku kompetenčních sporů mezi ministerstvem zahraničních věcí (MZV) a ministerstvem průmyslu a obchodu (MPO). Druhá polovina roku 2013 však do této agendy přinesla určité uklidnění. Přispěla k němu především koncepční ukotvenost – základní strategický rámec vznikl již v letech 2011–2012 a stěžejním úkolem se nyní stala jeho implementace. Pozitivní úlohu paradoxně sehrál i pád Nečasovy vlády. Rychlé ukončení tahanic mezi klíčovými ministerstvy se za výrazné podpory prezidenta Zemana zařadilo mezi priority Rusnokova kabinetu a brzy vyústilo v uzavření *Ujednání o společném zastupování ČR v zahraničí*.

Problematické momenty roku 2013 souvisely především s vývojem světové ekonomiky a celkovou výkonností českého hospodářství. Pomalé tempo globálního růstu zaostávalo za většinou mezinárodních prognóz.¹ Přestože ve druhém čtvrtletí došlo k dlouho očekávanému oživení v západní Evropě, nerozšiřovaly se adekvátně investiční aktivity. V české ekonomice přetrvávala recese. Zatímco v roce 2012 vývoj VEV působil spíše protikrizově, nyní tuto roli sehrával mírný růst spotřebitelské poptávky. Nepříznivý vývoj bilance dovozu a vývozu v prvním a třetím čtvrtletí roku 2013, daný zejména růstem domácí poptávky po zahraničním zboží, negativně přispěl k celkovému poklesu HDP o 0,9 %. Ke konci roku však začal nabývat na dynamice, zčásti díky poptávce v zemích EU a zčásti v důsledku oslabení koruny po listopadové intervenci České národní banky.²

HOSPODÁŘSKÝ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: VÝCHODISKA A POLITICKÝ KONTEXT

Červencové *Ujednání o společném zastupování ČR v zahraničí*, dosažené mezi MZV a MPO, naznačovalo, že by po dlouhém období sporů v této oblasti české zahraniční

politiky mohl postupně převládnout trend k depolitizaci a depolarizaci. Oblast podpory VEV patřila v obou aspektech po celou dobu existence samostatné ČR k velmi exponovaným, a to nejprve díky neshodám mezi pravou a levou částí politického spektra, později především vzhledem k napětí mezi oběma klíčovými ministerstvy. Politizace a polarizace se týkala jak makrodimenze, tj. obecného vytváření podmínek pro rozvoj VEV ČR, tak i mikrodimenze – adresného servisu poskytovaného ze strany státu podnikatelským subjektům.

Politizace a polarizace makrodimenze měla vždy značně selektivní charakter. V minulosti byla zřejmá zejména v souvislosti s obecnou otázkou zapojení České republiky do evropského integračního procesu. Po vstupu ČR do EU se těžištěm stalo přijetí společné evropské měny. Jak v roce 2013 ukázala kampaň před volbami do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR (PS PČR), tento stav přetrvává až do současnosti. Zatímco prezident Miloš Zeman už krátce po svém nástupu do funkce jasně deklaroval, že podporuje přijetí eura do pěti let, z politických subjektů, které se v podzimních volbách kvalifikovaly do PS PČR, konkretizoval časový horizont pouze jediný, seskupení TOP 09 a Starostové, a to v rozmezí let 2018–2020. Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) a Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL) se vyjadřovaly v tom smyslu, že jsou připraveny podpořit přijetí společné měny v momentě, kdy to pro českou ekonomiku bude přínosné. Ještě opatrnější postoj zaujal Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury, který ve svém programu připustil podporu přijetí eura pouze za předpokladu, bude pro ČR výhodná. Hnutí ANO ani Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) se k otázce vstupu do eurozóny ve volebním programu nevyjádřily. Na základě prohlášení představitelů stran je KSČM považována za stranu euru spíše nakloněnou. Naopak postoj ANO se jeví jako značně nečitelný.³ Občanská demokratická strana (ODS) se ke společné evropské měně staví dlouhodobě rezervovaně. Její program pro volby roku 2013 v tomto ohledu nepřinesl žádný posun.

K selektivnosti polarizace makrodimenze podpory VEV ČR dlouhodobě přispívala skutečnost, že při plném zapojení do integračního procesu už mnohé pravomoci z této oblasti nepatří do rukou české vlády. Realizují se prostřednictvím EU v rámci jednotného vnitřního trhu a společné obchodní politiky vůči nečlenským zemím. Jak multilaterální, tak i bilaterální obchodní politika EU v posledních letech pro ČR nabyla na významu, neboť podmínky pro uplatnění ČR na mezinárodních trzích komplikoval dlouhodobě nepříznivý vývoj ve světové ekonomice. Postupně se vyčerpávaly některé dosavadní komparativní výhody – zejména polohová renta a kvalifikovaná, avšak relativně levná pracovní síla. Kromě toho, že s růstem nákladů na pracovní sílu začala klesat cenová konkurenceschopnost českých výrobců, ČR zaostávala i v oblasti nececnové konkurenceschopnosti. Stejně jako v předcházejícím období stála rozvoji VEV ČR v cestě i nestabilita vlády a státních institucí, obtížné prosazování reforem v oblasti veřejných služeb a veřejných financí, přetrvávající rezortismus, korupční skandály, pokles kvality vzdělávacího systému nebo problémy technického vzdělávání.⁴

V důsledku působení těchto faktorů se českým exportérům dlouhodobě nedařilo posunout z pozice subdodavatelů průmyslových produktů s nízkou přidanou hodnotou do pozice vývozců výsledků špičkového výzkumu, vývoje a designu, sofistiko-

vané průmyslové výroby s vysokou přidanou hodnotou a služeb spojených s realizací výrobků na koncových trzích, kam by měly směřovat dle stávajícího programového zaměření podpory VEV ČR.⁵ Nepříznivé pro Českou republiku byly i silící tendence k fragmentaci světového obchodu a k využívání nových, sofistikovaných a obtížně identifikovatelných forem protekcionismu. Řada z nich se v poslední době objevila na trzích v postsovětském prostoru, který má pro ČR mimořádný potenciál.⁶

Bez zapojení do EU by ČR jako málo významný hráč v globálních ekonomických vztazích byla předurčena k reaktivnímu přístupu spočívajícímu v adaptaci na nové trendy. V důsledku enormní otevřenosti české ekonomiky a převládajícího zaměření na vnitřní trh EU se sem snadno přenášejí externí hospodářské otřesy a ČR zároveň čelí značným problémům při uplatnění na mimoevropských trzích, které by jí mohlo pomoci zranitelnost zmírnit. Platforma EU, zejména Rady EU, Výboru pro obchodní politiku, jeho formací určených pro řešení problematiky služeb a investic nebo vybraných hospodářských sektorů a teritoriálně a zbožíově zaměřených pracovních skupin, pro ni představuje jednu z mimořádných příležitostí, jak z role pasivního příjemce globálních trendů vystoupit.

V rámci rozhodování o celních sazbách, liberalizačních opatřeních, uzavírání smluv, obchodních aspektech duševního vlastnictví aj. se otevírá nový prostor pro ofenzivní i kooperativní typ prosazování národních zájmů v multilaterálních i bilaterálních jednáních. Předpokladem pro jeho úspěšnou realizaci je efektivní koordinace MPO jako gestora aktivit v orgánech EU utvářejících společnou obchodní politiku s dalšími zainteresovanými státními subjekty a vysoká odborná připravenost na obhajobu pozic ČR při jednáních.⁷

Zřejmým příkladem proaktivního jednání ofenzivního typu je vytvoření expertních týmů sdružujících zástupce státní správy, podnikatelských svazů i odborů s úkolem formulovat postoje a priority, které by v zájmu ČR měly být prosazovány do východisek EU při jednáních o uzavření Transatlantického obchodního a investičního partnerství se Spojenými státy americkými. V rámci Partnerství by mohla vzniknout vůbec největší zóna volného obchodu na světě.⁸

Velký prostor pro proaktivní jednání se nabízí při formování společného postupu EU v Světové obchodní organizaci (WTO), kde má ČR prioritní zájem na odblokování jednání o přístupu nezemědělských výrobků na trh, obchodu službami a geografických označení.⁹ Rok 2013 přinesl naději, že by zde v příštích letech mohlo dojít k posunu, když IX. ministerská konference na Bali vyvrcholila podpisem *Dohody o usnadňování obchodu* – vůbec první globální dohody uzavřené od vzniku WTO. Další potenciál je v bilaterálních jednáních, která se v roce 2013 vedla kromě USA též např. s Japonskem¹⁰ nebo Kanadou a jejichž úspěšné završení pro ČR znamená úspory na clech i možnosti nárůstu exportu mimo EU, což dle platné Exportní strategie patří mezi dlouhodobé priority.

Politizace a polarizace mikrodímenze VEV měla na rozdíl od makropodpory vždy komplexnější charakter. Vykazovala ale i proměnlivost v čase. V devadesátých letech minulého století se spory probíhající především mezi pravou a levou částí politického spektra, resp. ODS a ČSSD, týkaly samotné existence podpory VEV, resp. potřeby jejího rozvoje. V prvním desetiletí nového milénia se po stejné linii dis-

kutovalo zejména o žádoucím rozsahu, institucionálním zázemí a optimální podobě mixu používaných nástrojů.

Na počátku současné dekády téma mikropodpory VEV sice v politickém i veřejném diskurzu zůstávalo, těžiště polarizace se však posunulo z politické sféry do sféry institucionální. Dvojí volby v roce 2013 nedávno dosažený politický konsenzus o významu mikropodpory potvrdily. Už v části kampaně před prezidentskými volbami, která proběhla na podzim roku 2012, většina kandidátů akcentovala nutnost pomoci českému vývozu a shodovala se i v tom, že podpora exportu je významným úkolem hlavy státu při oficiálních cestách do zahraničí, a to zejména mimo EU. Jednota se však netýkala konkrétních forem podpory ani jejich případného teritoriálního zaměření. V lednu 2013 tuto skutečnost ukázaly debaty mezi kandidáty druhého kola volby Milošem Zemanem a Karlem Schwarzenbergem, kdy Zeman vyzdvihoval význam trhů v postsovětském prostoru, zatímco podle Schwarzenberga by se ČR měla soustředit zejména na sousední státy.¹¹

V kampani před říjnovými parlamentními volbami avizovala zařazení rozvoje hospodářských vztahů mezi priority zahraniční politiky ČSSD. Dále se ČSSD ve svém programu vyslovila pro posilování agentur na podporu exportérů, zejména CzechInvestu, Exportní garanční a pojišťovací společnosti (EGAP) a České exportní banky (ČEB) – v tomto bodě se zcela shodla s KDU-ČSL¹², KSČM¹³, hnutím ANO i seskupením TOP 09 a Starostové. ČSSD dále slibovala podpořit jak export do členských zemí EU, tak i na dynamické mimoevropské trhy a oproti dosavadním prioritám zdůraznila i vybrané země Afriky.¹⁴ Hnutí ANO vyzdvihovalo nutnost definitivního ukončení sporů mezi MZV a MPO.¹⁵ Úsvit přímé demokracie se vyslovil pro rozvoj spolupráce s rychle se rozvíjejícími ekonomikami Latinské Ameriky a Asie a pro větší pobídky přílivu zahraničních investic.¹⁶

Patrně největší posun oproti předcházejícím volbám zaznamenala ODS, když podpořila sjednocování vnějšího ekonomického zastoupení státu tak, aby se jak exportéři, tak i potenciální investoři mohli obracet na jediné kontaktní místo. Zároveň zmínila potřebu zvyšování ekonomického povědomí diplomatů, popř. dalších úředníků reprezentujících ČR směrem navenek. Kontinuitu s předcházejícími programovými prioritami by mohlo představovat snad jen zdůraznění role státu v informovanosti podnikatelských subjektů.¹⁷

Díky dlouhodobější shodě vznikly už v letech 2010–2011 základní programové dokumenty s dopadem na rozvoj VEV ČR v delším časovém horizontu – *Strategie, udržitelného rozvoje ČR, Koncepce zahraniční politiky České republiky, Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti, Národní inovační strategie a Bezpečnostní strategie*. V březnu roku 2012 byla navzdory nesouhlasu tehdejšího ministra zahraničních věcí Schwarzenberga doplněna i *Exportní strategie pro období 2012–2020*.¹⁸

Počátkem roku 2013 se tedy zdálo, že prvořadým úkolem pro nadcházející období bude úspěšná implementace vymezených úkolů, zejména hlavních pilířů exportní strategie. Priority pro rok 2013 zahrnovaly rozšiřování zahraniční sítě MPO do nových teritorií, zdokonalování informačních služeb pro exportéry, usnadnění přístupu k těmto službám, podporu vývozců při diverzifikaci exportu do mimoevropských zemí, rozšiřování možností exportního financování, zlepšování marketingové podpory v zahra-

ničí a realizaci většího počtu podnikatelských misí navazujících na zahraniční cesty vrcholných státních činitelů.¹⁹ Z vývoje obecných kvantitativních ukazatelů je zřejmé, že navzdory nepříznivým vnějším i vnitřním podmínkám se průběžně dařilo plnit úkol diverzifikace odbytišť, který byl vzhledem ke zkušenostem z globální finanční a hospodářské krize považován v posledních letech za stěžejní. Export do prioritních a zájmových teritorií (mimo EU) vzrostl o 3,2 %, resp. 6,4 %, zatímco celkový přírůstek exportu se pohyboval kolem 3 % a na trzích osmadvaceti členských států EU šlo o 2,4 %. Díky tomu (i přes rozšíření EU o Chorvatsko!) poklesla celková závislost na vnitřním trhu z 81,22 % na 80,96 %, i nadále však zůstává enormní.

Zlepšování služeb poskytovaných státem vývozcům navzdory významu, který mu přikládala exportní strategie, komplikovaly spory mezi MZV a MPO. Aktivita ministerstev se kvůli dlouhodobým třenicím překrývaly a zneprůhledňovaly systém podpory VEV, resp. ekonomické diplomacie jako její významné součásti, pro firmy, jimž by měl především sloužit. Snaha napravit nežádoucí stav se, jak už bylo uvedeno, stala významným cílem Rusnokovy vlády jmenované v první polovině července. Pouhé dva týdny po nástupu vlády noví ministři dospěli k *Ujednání Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva průmyslu a obchodu o zásadách spolupráce při budování, provozování a řízení sítě zahraničních zastoupení organizace zřízené Ministerstvem průmyslu a obchodu*.²⁰ Ujednání neobnovovalo dřívější systém obchodních radů vysílaných MPO přímo na ambasády, který počátkem roku 2011 rozbil tehdejší ministr zahraničních věcí Schwarzenberg, ani nepřicházelo s novým institucionálním rámcem vnější podpory VEV. Zdokonalovalo fungování tzv. modelu třetí agentury, v němž mikrodiplomacii vykonávají specializované subjekty – v tomto případě kanceláře MPO, jejichž budování začalo z rozhodnutí ministra Martina Kuby na bázi dosavadní zahraniční sítě agentur CzechTrade a CzechInvest v roce 2012. Pro usnadnění činnosti kancelářů v přijímajících zemích MZV přislíbilo vybavovat zaměstnance z řad MPO služebními pasy.

Ministerstvo zahraničních věcí se v Ujednání zavázalo poskytnout praktickou součinnost při zajišťování podmínek pro budování nových kancelářů MPO, což měl být vzhledem k záměru MPO vnější zastoupení rychle rozšířit závazek s poměrně značným praktickým významem. Formulovalo i zásady spolupráce mezi zastupitelským úřadem a kancelářů (kancelářemi) v konkrétních státech, včetně možnosti součinnosti mezi zastupitelskými úřady a kancelářemi při řešení jednotlivých obchodních případů a mechanismu pravidelné výměny informací. Pro politicky a bezpečnostně náročná teritoria Ujednání předpokládalo, že reprezentace MPO budou fungovat přímo na zastupitelských úřadech, a stanovilo, že jejich pracovníci vysílání MPO budou podřízeni vedoucímu zastupitelského úřadu. Pro prohloubení vzájemné spolupráce a zamezení obnovení dosavadních sporů se zástupci obou ministerstev měli pravidelně scházet, a to nejméně každé tři měsíce.

Pokud by se Ujednání udrželo v platnosti delší dobu, mohlo by pro oblast podpory VEV ČR znamenat významný posun směrem k definitivnímu překonání dosavadní polarizace a politizace. Právě polarizace a politizace, resp. duplicity i mezery v systému podpory VEV, které z nich vyplývaly, v předcházejících letech znesnadňovaly pružnou reakci na nepříznivý vývoj na světových trzích. I když Ujednání vzhle-

dem k dočasnému charakteru Rusnokova kabinetu nemohlo existující problémy překonat, nastínilo možnost znovusjednocení. Budoucnost Ujednání, stejně jako posuny směrem k překonání politizace a polarizace, se však jevily jako značně nejisté vzhledem k silné závislosti na dalším vývoji na české politické scéně.

HOSPODÁŘSKÝ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: AGENDA A UDÁLOSTI

Z hlediska institucionálního vývoje počátek roku 2013, kdy byla u moci ještě Nečasova vláda, do značné míry kopíroval události roku 2012. Přetrvávalo napětí mezi klíčovými ministerstvy, MZV a MPO, avšak obě ministerstva ve snaze převzít prim v podpoře VEV vyvíjela značnou aktivitu a díky tomu se projevovala jako ofenzivní aktér. MZV už v roce 2012 přišlo s vlastním konceptem rozvoje ekonomické diplomacie zahrnujícím i *Chartu diplomacie pro byznys*, dokument formulující zásadní priority české zahraniční služby v oblasti podpory rozvoje VEV. V červnu 2013 k tomuto programu doplnilo *Desatero služeb MZV pro český byznys*, v němž shrnulo základní pilíře služeb české diplomacie hospodářskému sektoru. Základní desítka podle materiálu zahrnuje: práci zahraniční sítě MZV, projekty ekonomické diplomacie, sdílení informací a zpráv, identifikaci příležitostí k dodávkám zboží a služeb pro mezinárodní organizace, služby honorárních konzulů, možnosti komerční návaznosti rozvojové spolupráce, podporu mezinárodní spolupráce ve vědě, výzkumu a inovacích, krajan-ské kontakty v rámci služby Žijeme v zahraničí,²¹ možnosti urychlení vízového procesu a tzv. *hospitality package*, tj. soubor činností MZV a sítě zastupitelských úřadů, jehož prostřednictvím by měly zastupitelské úřady vytvářet zázemí všem subjektům zainteresovaným na realizaci českého exportu. V návaznosti na Desatero na podzim 2013 rovněž inovovalo obsah informačního portálu pro české výrobce *export.cz*.

Hned v lednu 2013 MZV realizovalo nový ročník semináře pro kariéerní diplomaty k podpoře exportu. Stejně jako v přecházejícím roce, kdy byl tento model školení diplomatů s cílem rozšířit jejich ekonomické znalosti a posilovat povědomí o fungování podniků a jejich exportních aktivitách zahájen, proběhl seminář i tentokrát za účasti předních odborníků z akademické sféry. Zároveň se na něm diplomaté setkali se zástupci podnikatelských subjektů. Pokračovaly i další projekty úspěšně rozběhnuté v předcházejících letech – např. praxe setkávání nově jmenovaných velvyslanců s podnikatelskou veřejností zainteresovanou na rozvoji obchodních kontaktů s příslušnou zemí²² nebo podpora projektů ekonomické diplomacie.²³ Koncem srpna se tradičně uskutečnilo i pražské setkání ekonomických radů, tentokrát pod názvem „Týden moderní ekonomické diplomacie“. Vzhledem k vysokému zájmu firem projevenému v roce 2012 setkání vedle odborné části vytvořilo i prostor pro konzultace diplomatů se zástupci firem zainteresovaných na exportu do příslušných teritorií.²⁴

Průběžně MZV připravovalo pro podnikatele semináře věnované exportním možnostem ve vybraných teritoriích – v souladu se zájmem ČR na diverzifikaci exportu šlo většinou o oblasti mimo EU. Konzultace o možné podpoře při vstupu na zahraniční trhy vedlo MZV např. se zástupci zdravotnictví a farmaceutického průmyslu, energie-

tiky a dopravního sektoru. Za mimořádného zájmu podnikatelské veřejnosti byl realizován seminář k možnostem dodávek zboží a služeb do OSN.²⁵ V rámci úsilí o zdokonalování služeb exportérům MZV nově rozběhlo stránky k fondům vnější spolupráce EU s identifikací možností investic do zahraničí.

Ministerstvo průmyslu a obchodu v čele s M. Kubou se v první polovině roku 2013 snažilo aktivně naplňovat existující Exportní strategii rozvojem kontaktů s prioritními mimoevropskými trhy. Za tímto účelem vykonal ministr Kuba za doprovodu podnikatelských delegací dvě zahraniční cesty do jihovýchodní Asie. První směřovala do Myanmaru/Barmy, Vietnamu a Thajska, druhá do Bangladéše a Indie. Dále ministr navštívil USA a Rusko. Na domácí půdě jednal o možnostech prohlubování hospodářské spolupráce např. s představiteli Bahrajnu, Egypta, Japonska nebo Srí Lanky. Jednání vyústila mj. i v posílení smluvní základny VEV ČR, a to dohodami o hospodářské spolupráci s Thajskem a Egyptem.²⁶

V rámci své proexportní činnosti se MPO pod vedením M. Kuby soustředilo rovněž na budování sítě vlastního vnějšího zastoupení. Ve spolupráci s Hospodářskou komorou a Svazem průmyslu a dopravy realizovalo výběrová řízení na obsazování některých pozic v této síti. Rozvoj sítě však brzdila nedeřešená otázka postavení zástupců MPO v přijímajících státech, neboť MZV je odmítalo vybavovat diplomatickými pasy. První dlouhodobé výjezdy v rámci sítě – do Argentiny a Austrálie²⁷ – se uskutečnily až poté, co noví ministři Jan Kohout a Jiří Cieńciała podepsali již zmiňované Ujednání. I přes jeho přijetí ale rozšiřování sítě vnějšího zastoupení MPO postupovalo pomalejším tempem, než se původně předpokládalo. Oproti záměru rozšířit během roku 2013 z 44 na 58²⁸, bylo připraveno otevření šesti nových zastoupení MPO v Ankaře, Bangkoku, Buenos Aires, Jakarta, Pekingu a Tel Avivu. Začaly se však vytvářet i podmínky pro zřízení kanceláří v Baku, Kantonu, Limě, Medellínu, Nairobi a Santiagu de Chile.

Vedle mimořádných událostí v podobě voleb a uklidnění ve vztazích MZV a MPO, pokračovala v roce 2013 standardní agenda podpory VEV. MPO zaštitilo 32 oficiálních účastí na zahraničních mezinárodních výstavách a veletrzích s odhadovaným objemem uzavřených kontraktů ve výši 5 mld. Kč a 15 akcí (převážně in-comingových misí) v ČR. V návaznosti na oficiální návštěvy vysokých státních představitelů proběhlo 22 podnikatelských misí do 26 zemí.²⁹ Kromě misí spojených s cestami hlavy státu provázela podnikatelská mise např. předsedu Senátu PČR Milana Štěcha do Pittsburgu či Sao Paula, místopředsedu vlády a ministra vnitra Martina Pecinu do Turecka nebo ministra zahraničních věcí Jana Kohouta při říjnové cestě do čtyř států subsaharské Afriky – Jižního Súdánu, Rwandy, Ugandy a Ghany či listopadové cestě na Srí Lanku, do Indie a Bhútánu.³⁰ Ačkoli šlo převážně o cesty do zemí, které jsou považované dle platné Exportní strategie za prioritní nebo zájmové, podporován byl i rozvoj hospodářských vztahů s dalšími teritorii – např. delegace senátního výboru pro hospodářství, dopravu vedenou místopředsedou Senátu Zdeňkem Škromachem jednala o možnostech spolupráce v oblasti potravinářského průmyslu, lázeňství a turistiky v Ománu.

HOSPODÁŘSKÝ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: IDENTIFIKACE A CHARAKTERISTIKA KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ

Dynamický vývoj v agendě zahraničněpolitické podpory VEV ČR vedl v roce 2013 ke změnám v postavení klíčových aktérů. Oproti předcházejícím letům se v této oblasti zviditelnila role hlavy státu. Vítěz prezidentských voleb M. Zeman stál jako předseda vlády na přelomu tisíciletí u zrodu stávajícího systému podpory VEV. V návaznosti na své dřívější politické působení v průběhu prezidentské kampaně rozvoj podpory exportérů označoval za svou prioritu a svými kroky v roce 2013 tuto skutečnost opakovaně potvrdil.

Záměr posílit roli hlavy státu v podpoře exportu Zeman avizoval už na prvním setkání s velvyslanci akreditovanými v ČR. V zahraničněpolitické části svého prvního projevu v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR se pak vyslovil pro tzv. ekonomizaci diplomacie, tedy přeměnu ekonomických otázek z agendy specializovaných úseků do centra aktivit celých ambasad, včetně velvyslanců. Šéfové diplomatických misí by dle Zemanova názoru měli být adekvátně jazykově vybavení odborníci s vysokoškolským ekonomickým vzděláním. Za základní předpoklady výkonu funkce velvyslance s akcentem na ekonomickou diplomacii zde označil schopnost „*podporovat české exportéry a nacházet nové trhy na teritoriu, kde působí*“ a „*v zemích s přebytkem likvidního kapitálu [...] přitahovat zahraniční investice z těchto zemí do České republiky*“.³¹

Vlastní vizi české ekonomické diplomacie Zeman v průběhu roku ještě dále upřesňoval. Například na srpnovém setkání s českými velvyslanci opět zdůraznil nezbytnou dvousměrnost ekonomické diplomacie, resp. skutečnost, že v českém národním zájmu není jen podpora vývozu do zahraničí, ale též zajištění přílivu zahraničních investic do české ekonomiky. Dynamiku vývozu do příslušného teritoria i přílivu investic z tohoto teritoria do ČR označil za důležité kvantitativní ukazatele hodnocení úspěšnosti zastupitelského úřadu, resp. vedoucího diplomatické mise.³² V projevu při příležitosti prosincového předávání ocenění Exportér roku navíc vyzdvihl i nutnost širšího využití honorárních konzulů. Avizoval, že jeho příspěvkem k rozšiřování činnosti honorárních konzulů pro podporu ekonomických zájmů země by se do budoucna mohlo stát udělování státních vyznamenání.³³

Stejně jako předcházející hlavy státu začal i Zeman přispívat k rozvoji VEV ČR propojením zahraničních cest s realizací podnikatelských misí. Vzhledem k tomu, že jeho první návštěvy po nástupu do funkce vedly do sousedních států, směřoval potenciální přínos misí zpočátku k růstu dynamiky exportu a investic v rámci vnitřního trhu EU. V souladu s dlouhodobým úkolem přesměrování části exportu na teritoria mimo EU se realizovaly mise, jež prezidenta provázely na Ukrajinu nebo do Izraele. Zejména prezidentův postup při jednáních na Ukrajině naznačil, že hlava státu bude při obdobných příležitostech volit proaktivní přístup s ofenzivními prvky. Zeman vyvíjel tlak na devadesátičlennou delegaci sestavenou Svazem průmyslu a dopravy ČR a Komorou pro hospodářské styky se SNS, aby v maximální možné míře využila donecké podnikatelské fórum a vrátila se s co největším objemem dojednaných kon-

traktů. V následných jednáních s prezidentem Viktorem Janukovyčem v Kyjevě vyslovil přání, aby Ukrajina co nejdříve podepsala dohodu o přidružení k EU. Otevřel i otázku nesplacení závazků vůči českým firmám ze strany ukrajinských podnikatelských subjektů a snahy Ukrajiny prosadit některé výjimky z pravidel WTO, které by mohly znamenat komplikace pro české firmy při realizaci obchodních případů na ukrajinském trhu.³⁴

Postavení klíčových agentur na podporu VEV, CzechTrade a CzechInvest, na rozdíl od pozice prezidenta, oslabilo v důsledku snahy MPO transformovat jejich zahraniční kanceláře do své vlastní zahraniční sítě. Kromě toho dozníval i vliv personálních otřesů, k nimž došlo v průběhu roku 2012 v souvislosti s korupčními aférami, popř. nedostatky v hospodaření. Otřesy postihly jak CzechTrade, CzechInvest, tak i ČEB a EGAP. CzechTrade a CzechInvest do roku 2013 vstupovaly pod vedením dosazených zástupců MPO – vedoucího odboru na podporu exportu Zdeňka Vališe (CzechTrade) a ředitele sekce fondů EU Petra Očka (CzechInvest). V březnu 2013 MPO zveřejnilo plán na sloučení obou agentur, a to formou transformace CzechTrade na divizi CzechInvestu.³⁵ Agentura CzechInvest měla posílit díky pokračující realizaci projektu One Stop Shop směřujícího k zpřístupnění různých služeb státu podnikatelským subjektům přímo v regionech. Právě 13 regionálních kanceláří CzechInvestu se mělo měnit v jednotná kontaktní místa, kde by se exportéři dostali k potřebným informacím, mohli vyřídit formality spojené s realizací vývozu, získali informace o dostupných produktech ČEB a EGAP atd.³⁶

Předpokládalo se, že proces sloučení proběhne již pod vedením nového generálního ředitele CzechInvestu, jímž se stal dosavadní ředitel odboru inovačního podnikání a investic na MPO Marian Piecha.³⁷ Po pádu Nečasovy vlády se však tento proces přerušil, neboť nový ministr průmyslu a obchodu J. Cieñciała ponechal věc na posouzení vládě vzešlé z podzimních voleb do PS PČR.

Navzdory komplikacím spojeným s personální a institucionální nestabilitou ani jedna z agentur nepolevila v přípravě nových služeb pro podporu VEV ČR. Agentura CzechTrade na začátku roku 2013 otevřela českým firmám možnost členství v Exportním klubu. Exportní klub je zaměřen na malé a střední podniky a má podporovat jejich prezentaci v zahraničí, informovanost o vývoji na zahraničních trzích a odborné konzultace exportních záměrů. Dále agentura CzechTrade zrealizovala 49 vzdělávacích akcí s exportní tematikou, čtyři exportně zaměřené konference a průběžně podporovala účast českých podniků na výstavách a veletrzích. Zahájena byla i realizace projektu Nové SINPRO směřujícího ke zdokonalení informačního systému pro exportní zpravodajství SINPRO.³⁸

Zatímco těžištěm činnosti agentury CzechTrade byla především podpora menších a středních podniků, služby agentury CzechInvest využívaly větší podniky usilující o expanzi do zahraničí. V roce 2013 s agenturou spolupracovalo 15 z 20 největších exportérů. Zahraniční zájemci o služby CzechInvestu se nejčastěji rekrutovali z řad firem, jejichž pobočky se již etablovaly na českém trhu. Celkově agentura zprostředkovala přímé zahraniční a tuzemské investice za téměř 48 mld. Kč,³⁹ což je dvojnásobek oproti roku 2012. Nejvíce investičních záměrů usilujících o získání investičních

pobídek prostřednictvím agentury se týkalo automobilového průmyslu, strojírenství, potravinářské výroby a plastikářského a gumárenského sektoru.

Stejně jako CzechTrade se i agentura CzechInvest angažovala v podpoře výjezdů na výstavy a veletrhy a v organizování odborných a vzdělávacích akcí. Část z nich se týkala zpřísnění podmínek pro veřejnou podporu investic od roku 2014 v návaznosti na začátek nového programového období podpory ze strukturálních fondů EU, nová pravidla regionální podpory EU a na novelizaci *Zákona č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách*. Zároveň se věnovala prohlubování svých zahraničních kontaktů, např. na březnovém strojírenském veletrhu v Bombaji uzavřela dohodu o porozumění s indickým protějškem Invest India.⁴⁰ V reakci na korupční skandál z roku 2012 rozběhla rovněž forenzní linku a webový portál, kam je možné anonymně hlásit podezření na nezákonné nebo neetické jednání.⁴¹

Agentury ČEB a EGAP se nad rámec své standardní agendy musely vypořádat s mimořádně obtížným obchodním případem subdodávek pěti velkých a téměř 70 menších českých firem pro výstavbu elektrárny v iráckém Erbilu. Příklad byl řešen změnou návrhu *Zákona 504/2012 Sb., o státním rozpočtu* umožňující navýšení pojistných fondů EGAP z původně plánované 1 mld. na 1,5 mld. Kč a pojistné kapacity z 270 na 280 mld. Kč. Konečná výše kontraktu se však nakonec oproti původnímu očekávání snížila jak pro EGAP jako pojistitele, tak pro ČEB poskytující úvěr, a navzdory vysokému teritoriálnímu a politickému riziku tak zmírnila celkovou rizikovost operace pro obě agentury.⁴²

Ve své běžné činnosti se ČEB i EGAP shodně zaměřily na podporu malých a středních podniků. EGAP pro ně na podzim otevřela nabídku osmi nových produktů se zjednodušeným administrativním procesem umožňujícím co nejrychlejší projednání obchodních případů, ČEB se snažila rozšiřovat distribuční kanály, jejichž prostřednictvím poskytuje své služby a za tímto účelem uzavřela dohodu o spolupráci s Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou. Přístup ke službám ČEB a EGAP by pro menší a střední podniky do budoucna měla zjednodušit rovněž poslanceká iniciativa směřující k řešení problému zdanění pojistných plnění formou novely zákona o změně zákonů souvisejících se zřízením jednoho inkasního místa a dalších daňových a pojistných zákonů. Vzhledem k tomu, že ji poslanci kvůli rozpuštění PS PČR nestihli projednat, byla realizována formou zákonného opatření Senátu PČR.⁴³ Potvrdilo se tak opět, že i Parlament ČR, resp. obě jeho komory, představuje na poli podpory VEV významného hráče jako tvůrce obecného právního rámce pro podnikatelské aktivity.

Novinkou roku 2013 nebyl z hlediska aktérů podpory VEV ČR ani růst významu aktivit sdružení reprezentujících přímo podnikatelskou sféru, popř. další zainteresované skupiny. Bylo tomu tak z části i proto, že státní orgány činné v podpoře VEV o partnerství s touto sférou usilují při implementaci stěžejních programových dokumentů i při řešení dalších otázek. Dlouhodobě je zde zainteresována např. Hospodářská komora ČR, Svaz průmyslu a dopravy ČR, Konfederace zaměstnavatelů a podnikatelských svazů, Mezinárodní obchodní komora ČR, Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR aj. Nesporným přínosem těchto aktérů je pružná reakce na konkrétní potřeby exportérů, kterým je celý systém podpory VEV primárně určen.

Kromě zprostředkovávání nových požadavků příslušným státním orgánům zahrnuje i vlastní iniciativy v podobě informačních, vzdělávacích a dalších aktivit. V neposlední řadě je tato sféra schopná reagovat na nové potřeby i vytvářením nových zájmových seskupení, což byl v roce 2013 případ Česko-novozélandské obchodní asociace.⁴⁴

HOSPODÁŘSKÝ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY VE VEŘEJNÉM A MEDIÁLNÍM PROSTORU

Díky vysoké míře otevřenosti české ekonomiky a tím i zainteresovanosti podnikatelských subjektů na podpoře VEV ČR se tato oblast dlouhodobě těší značnému zájmu veřejnosti i domácích médií. Navíc v mediálním prostoru funguje řada periodik zaměřených na ekonomické zpravodajství, a zde se pravidelně objevují témata z oblasti podpory VEV, včetně prezentace nových služeb pro exportéry a analýz konkrétních podmínek, které exportérům nabízejí zahraniční trhy. V tomto ohledu lze říci, že média plní osvětovou funkci a podporují reaktivní i proaktivní postoje státních orgánů.

V některých aspektech mikrodimenze podpory VEV stejnou roli sehrávají i všeobecné zpravodajské kanály, ať už periodika, webové portály, rozhlas nebo televize. Pozornost věnovaná otázkám souvisejícím s podporou VEV zde však podléhá výkyvům a do značné míry kopíruje vypjaté či jinak mediálně atraktivní události na politické scéně. Hned počátkem roku 2013 takový charakter měly debaty kandidátů před prvním a druhým kolem prezidentské volby. V dalších měsících vzhledem k zvýšené angažovanosti nově zvoleného prezidenta Zemana v této oblasti a jeho přímočarému, leckdy až nevybíravému stylu komunikace s veřejností a médií, pak zájem budily i jeho výroky k této problematice, např. kritika profesní nepřipravenosti velvyslanců na potřeby české ekonomické diplomacie, tlak na rychlé vyřešení sporů mezi MZV a MPO při vytváření Rusnokovy vlády nebo snaha podmiňovat účast podnikatelů v misích provázejících jeho zahraniční cesty příspěvkem na umořování státního dluhu ČR.

Jakýmsi mediálním evergreenem byly v první polovině roku 2013 spory mezi MZV a MPO kolem budování integrované sítě obchodních misí MPO, žurnalisty někdy označované za „ekonomickou diplomacii na truc“⁴⁵. Zaslouženou pozornost získalo Ujednání mezi MZV a MPO o zastoupení v zahraničí, výběrové řízení na post ředitele CzechInvestu i zahraniční cesty prezidenta Zemana a ministra Kohouta. Naopak makrodimenze byla doménou specializovaného odborného zpravodajství a obecná média ji vesměs přehlížela. Například dohodě WTO o usnadňování obchodu uzavřené na Bali se věnovaly pouze *Hospodářské noviny*,⁴⁶ *E15*⁴⁷ a hlavní zpravodajství Radiožurnálu⁴⁸, za velmi slabého mediálního zájmu probíhala i jednání o transatlantickém partnerství mezi EU a USA – kromě *Hospodářských novin*⁴⁹ si jich povšimly jen *Lidové noviny*.⁵⁰

Z hlediska polarity debaty ve veřejném a mediálním prostoru do značné míry kopírovaly charakter debat v politické sféře. Existovaly ale i výjimky – např. právě zmínované přípravy transatlantického obchodního a investičního partnerství EU s USA, které je v části nestátního sektoru vnímáno jako projev pokračující globalizace, popř.

nástroj na podporu zájmů velkých transnacionálních operací a jako takové je považováno i za nebezpečné a nežádoucí.⁵¹

ZÁVĚR

Přestože vývoj exportu a importu v roce 2013 přispěl k výslednému propadu HDP o 0,9 %, nelze tento roku z hlediska VEV ČR považovat za ztracený. Díky pokračujícímu trendu depolarizace a depolitizace upevněnému uklidněním kompetenčních sporů mezi MZV a MPO se zlepšily podmínky pro budování efektivního systému asistence českým firmám při pronikání či rozšiřování působení na zahraničních trzích. K tomu se po překonání výkyvů, k nimž došlo v předcházejícím roce, snažili aktivně přispívat i všichni aktéři podpory VEV.

I po urovnání vztahů MZV a MPO však slabinu nového stavu představovala neukotvenost. Klíčové Ujednání vytvářející prostor pro součinnost mezi ministerstvy bylo dosaženo v rámci vlády, která nezískala důvěru PS PČR. Významné rozhodnutí ohledně další architektury sítě vnějšího zastoupení MPO tato vláda přenechala dalšímu kabinetu, který měl vzejít z říjnových voleb. Nebylo tedy eliminováno riziko, že se spory znovu obnoví. Pozice, s nimiž klíčové politické strany vstupovaly do parlamentních voleb, sice obnovení sporů nenaznačovaly, vzhledem k dlouholetým turbulencím a četným zvrátům v oblasti podpory VEV je však prognóza dlouhodobého uklidnění značně nejistá.

Při aktuální míře otevřenosti české ekonomiky služby na podporu exportu a investic přispívají k celkové prosperitě a blahobytu ČR. Proto by se neměly omezovat jen na reaktivní přizpůsobování aktuálnímu vývoji ve světové a evropské ekonomice, k němuž je ČR předurčena svým hospodářským i politickým rozměrem. V zájmu ČR je aktivní ofenzivní i spolupracující aktérství v bilaterálních a multilaterálních obchodních vztazích, zejména v rámci tvorby společné obchodní politiky EU. Pro aktivní jednání ofenzivního i spolupracujícího typu na evropské úrovni v rámci makrodimenze podpory VEV a v bilaterálních vztazích s jinými státy v rámci mikrodimenze představují domácí konsenzus a institucionální stabilita nezbytný předpoklad. Výzvou do roku 2014 proto bude fixace aktuální situace, resp. maximální využití aktuálního stavu konsenzu pro dotvoření co nejfunkčnějšího a dlouhodobě udržitelného institucionálního zastřešení i mixu používaných nástrojů.

Poznámky

- ¹ United Nations (2014): *World Economic Situation and Prospects 2014*. On-line: unctad.org/en/PublicationsLibrary/wesp2014pr_en.pdf.
- ² Dubská, Drahomíra–Kamenický, Jiří–Kučera, Lukáš (2013a): *Vývoj ekonomiky České republiky v 1. až 3. čtvrtletí 2013*. Praha: Český statistický úřad. On-line: www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/publ/1109-13-q3_2013; Dubská, Drahomíra–Kamenický, Jiří–Kučera, Lukáš (2013b): *Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2013*. On-line: www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/publ/1109-13-q4_2013.

- ³ Poruba, Jan (2013): *Kdo chce Euro a kdo ne*. On-line: evropske-hodnoty.blog.ihned.cz/c1-61066530-prehled-kdo-chce-euro-a-kdo-ne.
- ⁴ *Exportní strategie České republiky pro období 2012 až 2020*. Část Východiska pro formulaci Exportní strategie 2012–2020. On-line: www.businessinfo.cz/app/content/files/archiv/dokumenty/mpo_exportni_strategie_2012_2020.pdf.
- ⁵ *Exportní strategie České republiky pro období 2012 až 2020*, op. cit., část Víze a cíle exportní strategie.
- ⁶ CNBC (2013): *WTO warns of trade slowdown due to protectionism*. On-line: www.cnbc.com/id/101014240.
- ⁷ Businessinfo.cz (2013): *Co je transatlantická dohoda o obchodu a investicích*. On-line: www.businessinfo.cz/cs/clanky/transatlanticka-dohoda-o-obchodu-a-investicich-mezi-eu-a-usa-ttip-41079.html#!.
- ⁸ MPO ČR (2013a): *Transatlantická dohoda o obchodu a investicích mezi EU a USA*. On-line: www.businessinfo.cz/cs/clanky/transatlanticka-dohoda-o-obchodu-a-investicich-mezi-eu-a-usa-ttip-41079.html#!.
- ⁹ MPO ČR (2014a): *Zpráva o plnění Exportní strategie České republiky pro období 2012–2020*. Exekutivní shrnutí. On-line: www.mpo.cz/dokument148451.html, s. 5.
- ¹⁰ Hnát, Pavel–Stuchlíková, Zuzana (2013): *Evropská unie a Japonsko: Politická ekonomie dohody o volném obchodu*. Současná Evropa, roč. 21, č. 3, s. 91.
- ¹¹ *Kandidáti v ekonomických programech zmiňují boj s korupcí a dluhy*. ČTK, 16. 12. 2012; Hruška, Blahoslav (2013): *K Ivanovi zády*. Euro, 21. 1. 2013, s. 6.
- ¹² KDU–ČSL (2013): *Volební program*. Část Posílení české ekonomiky a tvorby pracovních míst. On-line: volby.kdu.cz/home.aspx.
- ¹³ KSČM (2013): *Program pro budoucnost*. On-line: www.kscm.cz/politika-kscm/volebni-program.
- ¹⁴ ČSSD (2013): *Prosadíme dobře fungující stát*. Volby do Poslanecké sněmovny PČR 25.–26. 10. 2013. On-line: www.cssd.cz/data/files/volebni_program.pdf.
- ¹⁵ ANO (2013): *Resortní program*. On-line: www.anobudelip.cz/cs/o-nas/program/resortni-program/.
- ¹⁶ Úsvit přímé demokracie (2013): *Program hnutí*. On-line: www.hnutiusvit.cz/program-hnuti; *Posílíme ekonomickou diplomacii, slibují shodně strany*. E15, 21. 10. 2013. On-line: zpravy.e15.cz/domaci/politika/posilime-ekonomickou-diplomacii-slibuji-shodne-strany-1030462.
- ¹⁷ ODS (2013): *Volební program. Volím pravici*. On-line: www.ods.cz/docs/programy/volebni-program-2013.pdf, s. 28.
- ¹⁸ Bliže k okolnostem vzniku a obsahu uvedených dokumentů viz předcházející díl ročenky – Kořan, Michal–Ditrych, Ondřej a kol. (2012): *Česká zahraniční politika v roce 2011. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů.
- ¹⁹ MPO ČR (2014b): *Výroční zpráva o plnění exportní strategie České republiky za rok 2013*. On-line: www.mpo.cz/dokument148451.html.
- ²⁰ Plný text dohody online např. na webu MVZ ČR: www.mzv.cz/file/1025896/Ujednani_MZV_a_MPO_2013.pdf.
- ²¹ Bliže k tomuto konceptu viz Zemanová, Štěpánka (2013): *Hospodářský rozměr české zahraniční politiky*. In: Kořan, Michal–Ditrych, Ondřej a kol. (2013): *Česká zahraniční politika v roce 2012. Analýza ÚMV*. Praha: Ústava mezinárodních vztahů.
- ²² V roce 2013 se týkala např. Brazílie, Dánska nebo Nigérie. MVZ ČR: *Náměstek Dub představil nové velvyslance v Brazílii, Dánsku a Nigérii*. On-line: www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/archiv_zprav/rok_2013/x2013_08_30_namestek_dub_představil_nove_velvyslance_v_brazílii_dansku_a_nigerii.html.
- ²³ Tentokrát podpora projektů ekonomické diplomacie pracovala s celkovým rozpočtem 5,8 mil. Kč a k financování bylo vybráno téměř sedm desítek návrhů. MVZ ČR: *Projekty ekonomické diplomacie v roce 2013*. On-line: www.mzv.cz/ekonomika/cz/udalosti/projekty_ekonomicke_diplomacie_v_roce.html.

- ²⁴ MZV ČR: *Týden moderní ekonomické diplomacie*. On-line: www.mzv.cz/ekonomika/cz/udalosti/tyden_moderni_ekonomicke_diplomacie.html.
- ²⁵ MZV ČR: *Obchodní příležitosti k dodávkám zboží a služeb do OSN*. On-line: www.mzv.cz/ekonomika/cz/udalosti/obchodni_prilezitosti_k_dodavkam_zbozi_a.html; MZV ČR: *Vysoký zájem českých firem o seminář k zakázkám OSN*. On-line: www.mzv.cz/ekonomika/cz/akce_zu/copenhagen-publish-cz-novinky-x2013-vysoky_zajem_ceskych_firem_o_seminar_k.html.
- ²⁶ MZV ČR: *Česká zahraniční politika*, 1. čtvrtletí 2013. Data. On-line: www.mzv.cz/public/25/71/e3/983327_912602_data1_3_2013_final.pdf; MZV ČR: *Česká zahraniční politika*, 2. čtvrtletí 2013. Data. On-line: www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/archivy/mesicnik_zahranicni_politika_ceske.html.
- ²⁷ Pelantová, Petra (2013): *Kubova přísně tajná zahraniční mise*. E15. On-line: euro.e15.cz/archiv/kubova-prisne-tajna-zahranicni-mise-964337; Břešťan, Robert (2013): *Sít MPO: 70 kanceláří ve světě, 200 miliónů ročně*. Ekonom. On-line: ekonom.ihned.cz/c1-60881660-sit-mpo-70-kancelari-ve-svete-200-milionu-rocne.
- ²⁸ MPO ČR (2013b): *Sít zahraničních kanceláří MPO*. On-line: www.businessinfo.cz/cs/clanky/sit-zahranicnich-kancelari-mpo-41741.html.
- ²⁹ Tamtéž.
- ³⁰ MZV ČR: *Ekonomická dimenze pracovní cesty míst. vlády a ministra M. Peciny v Ankaře*. On-line: www.mzv.cz/ekonomika/cz/akce_zu/ankara-publish-cz-obchod_a_ekonomika-ekonomicka_dimenze_pracovni_cesty_mist.html; Šidlová, Tereza–Havlik, Lukáš (2013): *Ministr Kohout chce na misi v Africe obnovit vazby pro české exportéry*. Hospodářské noviny, 14. 10. 2013, s. 5.
- ³¹ Zeman, Miloš (2013a): *Projev prezidenta republiky Miloše Zemana v Poslanecké sněmovně*. On-line: www.zemanmilos.cz/cz/clanky/projev-prezidenta-republiky-milose-zemana-v-poslanecke-snemovne.htm.
- ³² Zeman, Miloš (2013b): *Projev prezidenta na setkání s vedoucími zastupitelských úřadů České republiky v zahraničí*.
- ³³ Zeman, Miloš (2013c): *Projev u příležitosti vyhlášení vítězů soutěže Exportér roku*.
- ³⁴ *Monitorovali jsme návštěvu prezidenta M. Zemana v doprovodu podnikatelů na Ukrajině*. i.RU.cz. On-line: www.irucz.ru/cz/zpravy/1-/11800000000-ukrajina/11800200000-ukrajina-stredni-a- vychodni/118002606100-kyjev--hlavni-mesto/104-neuvedeno/25619-monitorovali-jsme-navstevu-prezidenta-m/.
- ³⁵ *CzechTrade a CzechInvest čeká na konci roku sloučení*. ČT24, 5. 3. 2013. On-line: www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/217652-czechtrade-a-czechinvest-ceka-na-konci-roku-sloucenim/.
- ³⁶ MPO ČR (2014b): op. cit., s. 15.
- ³⁷ CzechInvest (2013): *Novým generálním ředitelem se stal Marian Piecha*. On-line: www.czechinvest.org/novym-generalnim-reditelem-czechinvestu-se-stal-marian-piecha.
- ³⁸ MPO ČR (2014b): op. cit., s. 8–10.
- ³⁹ CzechInvest (2014a): Newsletter, 12. 3. 2014. On-line: www.czechinvest.org/data/files/108-4150-cz.pdf.
- ⁴⁰ CzechInvest (2014b): Newsletter, 18. 4. 2014. On-line: www.czechinvest.org/data/files/98-3680-cz.pdf.
- ⁴¹ CzechInvest (2014c): Newsletter, 28. 8. 2014. On-line: www.czechinvest.org/data/files/102-3829-cz.pdf.
- ⁴² MPO (2014b): op. cit., s. 10.
- ⁴³ Tamtéž, s. 11.
- ⁴⁴ Tamtéž, s. 3 a 14.
- ⁴⁵ Petra Pelantová (2012): *Ekonomická diplomacie na trzc*. On-line: https://www.google.cz/?gfe_rd=cr&ei=BfvEU7O1JsGR-wbbIYCYBA&gws_rd=ssl#q=Ekonomick%C3%A1+diplomacie+na+truc.
- ⁴⁶ Donnan, Shawn (2013): *Státy WTO podepsaly průlomovou dohodu*. Hospodářské noviny, 9. 12. 2013, s. 15.

- ⁴⁷ Palata, Radek (2013a): *WTO hledá vlastní smysl*. E15.cz. On-line: nazory.euro.e15.cz/komentare/radek-palata-wto-hleda-vlastni-smysl-1045770; Palata, Radek (2013b): *Světová obchodní organizace se dohodla. Pomůže nejchudším*. E.15.cz. On-line: zpravy.e15.cz/zahranicni/udalosti/svetova-obchodni-organizace-se-dohodla-pomuze-nejchudsim-zemim-1044597.
- ⁴⁸ *Historicky první dohodu uzavřeli ministři Světové obchodní organizace*. Radiožurnál, 7. 12. 2013.
- ⁴⁹ Lavička, Václav (2013): *USA a Evropa míří k volnému obchodu*. Hospodářské noviny, 2. 12. 2013, s. 12; „*Ekonomické NATO*“ – *Transatlantický most mezi Evropou a Amerikou*. Hospodářské noviny, 23. 12. 2013, s. 17.
- ⁵⁰ Kovanda, Lukáš (2013): *Udivuje mě, že USA peskují Němce*. Rozhovor se Simonem Lesterem. Lidové noviny, 3. 12. 2013, s. 10.
- ⁵¹ Viz např. Novák, Václav (2013): *Odmítnutá dohoda ACTA se vrací v nové podobě*. On-line: www.slidilove.cz/content/odmitnuta-smlouva-acta-se-vraci-v-nove-podobe.

Tabulka 1:
Vývoj ekonomických veličin podporovaných v rámci ekonomické diplomacie v letech 2007–2013¹
 (v mld. Kč, zaokrouhleno)

	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	Hodnota	07/06	Hodnota	08/07	Hodnota	09/08	Hodnota	10/09	Hodnota	11/10	Hodnota	12/11	Hodnota	12/13
Vývoz z ČR	2479	115,6	2474	99,8	2131	86,2	1829	85,8	2448,9	133,9	2596,9	106	2653	102,2
Obchodní bilance ²	121	X	103	X	181	X	152	X	94	X	148,6	X	188	X
Příjmy z cestovního ruchu	129	103,2	122	94,6	122	100,4	93	96,2	135	145,5	137,8	102,1	137,9	98,8
Bilance cestovního ruchu	56	X	45	X	45	X	35	X	54	X	53,7	X	48	X
Bilance běžného účtu	-113,1	X	-22,9	X	-37,0	X	-91	X	-109	X	-51,3	X	-56	X
Čistý příliv PZI ³	212	X	110	X	52	X	117	X	96	X	156,3	X	97,7	X
Čisté PZI do zahraničí	33	X	74	X	26	X	18	X	20	X	35	X	64,5	X
Bilance PZI	179	X	36	X	26	X	99	X	76	X	121,3	X	33,2	X

Zdroj: Česká národní banka. Platební bilance ČR 2013 – Kč, jednotlivá a načítaná čtvrtletí. On-line: www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/platebni_bilance_q/bop_czk_2013.htm; Česká národní banka. Platební bilance ČR 2012 – Kč, jednotlivá a načítaná čtvrtletí. On-line: www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/platebni_bilance_q/bop_czk_2012.htm. Starší data jsou převzata z předcházejících dílů ročenky *Česká zahraniční politika*.

¹ V zájmu zachování kontinuity jsou převzaty názvy i struktura zavedené ve starších vydáních ročenky J. Hříchem.

² Obchodní bilance podle metodiky platební bilance (tj. statistická hodnota podle přepočtu FOB/FOB).

³ Čistá repatriace investic zpět do ČR.

Tabulka 2:
Zahraněční obchod zbožím ČR v jednotlivých měsících roku 2013 – předběžné údaje
(mld. Kč, zaokrouhleno)

Ukazatel	Ledén		Únor		Březén		Dubén		Květen		Červen		Července	
	Hodnota	Index	Hodnota	Index	Hodnota	Index	Hodnota	Index	Hodnota	Index	Hodnota	Index	Hodnota	Index
Vývoz	215,3	96,5	219,1	95,6	237	94,8	239,6	106,7	235,1	101,9	233,1	99,3	227,2	104,7
Dovoz	212,7	102,3	202,6	107	222,1	106,4	224,6	97,5	221,8	103,2	218,1	102,5	222,2	96,4
Obrat	428	97,1	421,6	94,6	459,1	94,4	464,2	104,7	456,9	99,4	451,2	98,5	449,4	104,2
Bilance ⁴	2,6	-3,1	16,5	4,3	14,9	1,3	15,0	9,4	13,3	11,5	15	3,7	5	2,2
Ukazatel	Srpen		Září		Říjen		listopad		Prosinec		I–XII celkem			
	Hodnota	Index	Hodnota	Index	Hodnota	Index	Hodnota	Index	Hodnota	Index	Hodnota	Index		
Vývoz	219,3	103,7	251,6	110,3	263,4	106,1	265,5	109,2	216,6	116,6	2823	103,6		
Dovoz	217,9	96,9	241,2	90,5	253,5	98	252,8	92,9	225,6	85,2	2715	102		
Obrat	437,2	103,5	493,7	110,4	517,9	104	518,3	108,4	442,2	117	5538	103,2		
Bilance ⁴	1,3	1,2	10,4	0,6	10	10,1	12,6	4,6	-9,1	-2,6	107,5	166,9		

Zdroj: Český statistický úřad (2014): Zahraněční obchod se zbožím v národním pojetí. On-line: www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vzoznu_cr.

4 Místo meziročního indexu absolutní rozdíl velikosti salda obchodní bilance oproti stejnému období roku 2012.